Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA Ž. RIŠĀRA DELATŪRA
[*J. RICHARD DE LA TOUR*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2025. gada 4. septembrī [1]

Lieta C-81/24 [*Jenec*] [i]

LH
pret
OTP banka d.d.*, iepriekš *NOVA KREDITNA BANKA MARIBOR

(*Okrajno sodišče v Mariboru* (Mariboras rajona tiesa, Slovēnija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesību aktu tuvināšana – Finanšu pakalpojumi – Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un terorisma finansēšana – Direktīva 2014/92/ES – Direktīva (ES) 2015/849 – Patērētājs, kas iekļauts Ārvalstu ieguldījumu kontroles biroja (*OFAC*) sarakstā – Bankas atteikums veikt maksājumu un pieteikuma maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanai noraidījums

I. Ievads

1. Kā salāgot tiesības uz bankas kontu ar noteikumiem par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanu?

2. Direktīvā 2014/92/ES [2] paredzētas tiesības uz maksājumu kontu, lai veicinātu iekļaušanu, izņemot, ja tiek pārkāpts regulējums nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas un terorisma finansēšanas apkarošanas jomā. Direktīvā (ES) 2015/849 [3] noteikti principi risku novērtēšanai, klientu un to faktisko īpašnieku identificēšanai un identitātes pārbaudei, kā arī uzticamības pārbaudes pasākumu īstenošanai, uzsākot darījumu attiecības un to laikā, nolūkā novērst finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai terorisma finansēšanai.

[1] Oriģinālvaloda – franču.

[i] Šīs lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2014. gada 23. jūlijs) par maksājumu kontu tarifu salīdzināmību, maksājumu kontu maiņu un piekļuvi maksājumu kontiem ar pamatfunkcijām (OV 2014, L 257, 214. lpp.).

[3] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2015. gada 20. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 648/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK (OV 2015, L 141, 73. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 18. decembra Direktīvu (ES) 2019/2177 (OV 2019, L 334, 155. lpp.) (turpmāk tekstā – "Direktīva 2015/849").

3. Kopš nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas tiesiskais regulējums veidots, balstoties holistiskā pieejā, kuras pamatā ir riska faktors, rodas jautājums, kā rīkoties konkrētā situācijā, kad patērētājam, kurš lūdz atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām, tas ir atteikts, jo šī persona ir iekļauta trešās valsts veidotā sankciju sarakstā, kaut arī šis patērētājs nekur pasaulē nav bijis ar galīgu tiesas spriedumu notiesāts par noziedzīgiem nodarījumiem, ar kuriem pamatota iekļaušana šajā sarakstā, un šā patērētāja dalībvalsts, Eiropas Savienība vai tāda starptautiska organizācija, kuras sastāvā ir konkrētā dalībvalsts vai Savienība, šim patērētājam nav noteikusi nekādus ierobežojošus pasākumus.

4. Pēc Tiesas lūguma savus secinājumus koncentrēšu uz pirmo *Okrajno sodišče v Mariboru* (Mariboras rajona tiesa, Slovēnija) uzdoto jautājumu, kurā vaicāts, vai Direktīvas 2014/92 16. panta 4. punktu, skatot to kopsakarā ar Direktīvu 2015/849, var interpretēt tādējādi, ka tajā dalībvalstīm ir atļauts noteikt bankām pienākumu noraidīt patērētāja pieteikumu maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanai, to pamatojot ar apstākli, ka patērētājs ir iekļauts *United States Department of the Treasury* (Amerikas Savienoto Valstu Valsts kases departaments) padotībā esošā *Office of Foreign Assets Control* (*OFAC*) [Ārvalstu ieguldījumu kontroles biroja (*OFAC*), Amerikas Savienotās Valstis) sarakstā.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

1. Direktīva 2014/92

5. Direktīvas 2014/92 34., 37. un 47. apsvērumā teikts:

"(34) [..] Kaut arī kredītiestādēm ir svarīgi nodrošināt, lai to klienti finanšu sistēmu neizmantotu tādiem nelegāliem mērķiem kā krāpšana, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija vai terorisma finansēšana, tomēr tām nebūtu jārada šķēršļi patērētājiem, kuri vēlas izmantot iekšējā tirgus priekšrocības, atverot un izmantojot maksājumu kontu ārvalstīs. Tādēļ [Direktīvas 2005/60/EK[4]] noteikumi nebūtu izmantojami kā iemesls komerciāli mazāk izdevīgu klientu atraidīšanai.

[..]

(37) Dalībvalstīm vajadzētu spēt, pilnībā ievērojot Līgumos garantētās pamatbrīvības, pieprasīt, lai patērētāji, kas vēlas atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām to teritorijā, apliecinātu patiesu interesi par konta atvēršanu. Neskarot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanas prasības, kas pieņemtas saskaņā ar Direktīvu [2005/60], kredītiestādes telpu fizisks apmeklējums nebūtu vajadzīgs, lai apliecinātu šādu patiesu interesi.

[..]

[4] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2005. gada 26. oktobris) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai (OV 2005, L 309, 15. lpp.). Šī direktīva ir atcelta un aizstāta ar Direktīvu 2015/849.

(47) Kredītiestādēm būtu jāatsakās atvērt maksājumu kontu vai būtu jāizbeidz līgums par maksājumu kontu ar pamatfunkcijām tikai īpašos apstākļos, piemēram, to tiesību aktu neievērošanas gadījumā, kuri attiecas uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu vai uz noziegumu novēršanu un izmeklēšanu. Pat minētajos gadījumos atteikums ir pamatots tikai gadījumā, ja patērētājs neievēro minētos tiesību aktus, un nevis tāpēc, ka tiesību aktu ievērošanas pārbaudes procedūra ir pārāk apgrūtinoša vai dārga. Tomēr varētu būt gadījumi, kad patērētājs ļaunprātīgi izmanto savas tiesības atvērt un izmantot maksājumu kontu ar pamatfunkcijām. Piemēram, dalībvalstij vajadzētu spēt atļaut, ka kredītiestāde īsteno pasākumus pret patērētājiem, kuri veikuši noziedzīgu nodarījumu, piemēram, smagu krāpšanu pret kredītiestādi, lai novērstu šādu noziedzīgu nodarījumu atkārtošanos. Šādos pasākumos var ietvert, piemēram, minētā patērētāja piekļuves ierobežošanu maksājumu kontam ar pamatfunkcijām uz noteiktu laikposmu. Turklāt var būt gadījumi, kad var būt nepieciešama maksājumu konta pieteikuma iepriekšēja atteikšana, lai noteiktu patērētājus, kuri var izmantot maksājumu kontus uz izdevīgākiem noteikumiem. Tādā gadījumā kredītiestādei būtu jāinformē patērētājs, ka viņš var izmantot konkrētu mehānismu, ja tiek atteikts maksājumu konta pieteikums, kam piemēro maksu, kā paredzēts šajā direktīvā, lai iegūtu piekļuvi maksājumu kontam ar pamatfunkcijām bez maksas. Taču abiem šādiem papildu gadījumiem vajadzētu būt ierobežotiem, konkrētiem un balstītiem uz precīzi noteiktiem valstu tiesību aktu noteikumiem. Nosakot papildu gadījumus, kad kredītiestādes var atteikties piedāvāt maksājumu kontus patērētājiem, dalībvalstīm vajadzētu spēt ietvert *inter alia* sabiedriskās drošības vai sabiedriskās kārtības iemeslus."

6. Direktīvas 2014/92 16. panta 1.–4. un 7. punktā paredzēts:

"1. Dalībvalstis nodrošina to, ka visas kredītiestādes vai pietiekams skaits kredītiestāžu piedāvā patērētājiem maksājumu kontus ar pamatfunkcijām nolūkā nodrošināt visiem patērētājiem pieeju šiem kontiem to teritorijā un novērst konkurences kropļojumus. [..]

2. Dalībvalstis nodrošina, ka patērētājiem, kas ir likumīgi Savienības rezidenti, tostarp patērētāji, kuriem nav noteiktas adreses, un patvēruma meklētāji, kā arī patērētāji, kuriem nav piešķirta uzturēšanās atļauja, bet kuru izraidīšana nav iespējama juridisku vai faktisku iemeslu dēļ, ir tiesības atvērt un izmantot maksājumu kontu ar pamatfunkcijām kredītiestādēs, kas atrodas to teritorijā. Šādas tiesības ir piemērojamas neatkarīgi no patērētāja dzīvesvietas.

Dalībvalstis var, pilnībā ievērojot Līgumos garantētās pamatbrīvības, pieprasīt, lai patērētāji, kas vēlas atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām to teritorijā, izrādītu patiesu interesi par konta atvēršanu.

Dalībvalstis nodrošina, ka šo tiesību izmantošana patērētājam nav pārāk sarežģīta vai apgrūtinoša.

3. Dalībvalstis nodrošina, ka kredītiestādes, kas piedāvā maksājumu kontus ar pamatfunkcijām, atver maksājumu kontus ar pamatfunkcijām vai noraida patērētāja pieteikumu maksājumu kontam ar pamatfunkcijām, katrā gadījumā - bez liekas kavēšanās un vēlākais desmit darījumdarbības dienās pēc pilna pieteikuma saņemšanas.

4. Dalībvalstis nodrošina, ka kredītiestādes noraida pieteikumu maksājumu kontam ar pamatfunkcijām, ja šāda konta atvēršanas rezultātā tiktu pārkāpti noteikumi par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu, kas noteikti Direktīvā [2005/60].

[..]

7. Dalībvalstis nodrošina, ka 4. [..]punktā noteiktajos gadījumos kredītiestāde pēc sava lēmuma pieņemšanas nekavējoties rakstiski un bez maksas informē patērētāju par atteikumu un minētā atteikuma konkrēto iemeslu, izņemot gadījumus, kad šādas informācijas atklāšana būtu pretrunā valsts drošības, sabiedriskās kārtības mērķiem vai Direktīvai [2005/60]. Atteikuma gadījumā kredītiestāde informē patērētāju par procedūru, kā iesniegt sūdzību par atteikumu, un par patērētāja tiesībām sazināties ar attiecīgo kompetento iestādi un norīkoto alternatīvo strīdu izšķiršanas struktūru, un norāda atbilstīgo kontaktinformāciju."

2. Direktīva 2015/849

7. Direktīvas 2015/849 22. apsvērumā teikts:

"Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas risks nav vienāds visos gadījumos. Tādēļ būtu jāizmanto holistiska, uz riska faktoru balstīta pieeja. Uz riska faktoru balstīta pieeja nav nepamatoti pieļaujošs risinājums dalībvalstīm un atbildīgajiem subjektiem. Tā ietver uz pierādījumiem balstītas lēmumu pieņemšanas izmantošanu, lai efektīvāk vērstos pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas riskiem, ar kuriem saskaras Savienība un tie, kas tajā darbojas."

8. Šīs direktīvas 1. panta 1. punktā paredzēts:

"Šīs direktīvas mērķis ir nepieļaut to, ka Savienības finanšu sistēma tiek izmantota nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai."

9. Minētās direktīvas 8. pants formulēts šādi:

"1. Dalībvalstis nodrošina, ka atbildīgie subjekti veic attiecīgus pasākumus, lai identificētu un izvērtētu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas riskus, ņemot vērā riska faktorus, tostarp tādus, kas saistīti ar to klientiem, valstīm vai ģeogrāfiskajām zonām, produktiem, pakalpojumiem, darījumiem vai piegādes kanāliem. Minētie pasākumi ir samērīgi ar atbildīgo subjektu būtību un lielumu.

2. Šā panta 1. punktā minētos riska izvērtējumus dokumentē, regulāri atjaunina un dara pieejamus attiecīgajām kompetentajām iestādēm un attiecīgajām pašregulējuma struktūrām. Kompetentās iestādes var nolemt, ka atsevišķi dokumentēti riska izvērtējumi nav vajadzīgi, ja konkrētais nozarei raksturīgais risks ir skaidrs un saprotams.

3. Dalībvalstis nodrošina, ka atbildīgajiem subjektiem ir izstrādāta politika, kontrole un procedūras, kā mazināt un efektīvi pārvaldīt nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas riskus, kas identificēti Savienības, dalībvalsts un atbildīgā subjekta līmenī. Minētā politika, kontrole un procedūras ir samērīgas ar atbildīgo subjektu būtību un lielumu.

4. Politika, kontrole un procedūras, kas minētas 3. punktā, ietver:

a) iekšējās politikas, kontroles un procedūru izstrādi, tostarp modeļu riska pārvaldības praksi, klienta uzticamības pārbaudes, ziņošanu, informācijas uzglabāšanu, iekšējo kontroli, atbilstības pārvaldību, tostarp, ja tas ir lietderīgi, ņemot vērā darījumdarbības apmēru un būtību, atbilstības uzraudzības amatpersonas iecelšanu vadības līmenī, un darbinieku pārbaudes;

b) ja tas ir lietderīgi, ņemot vērā darījumdarbības apmēru un būtību, neatkarīgu revīzijas funkciju, lai pārbaudītu a) punktā minēto iekšējo politiku, kontroli un procedūras.

5. Dalībvalstis pieprasa atbildīgajiem subjektiem saņemt savas augstākās vadības apstiprinājumu politikai, kontrolei un procedūrām, ko tie ievieš un vajadzības gadījumā pārrauga un pastiprina veiktos pasākumus."

10. Saskaņā ar Direktīvas 2015/849 13. pantu:

"1. Klienta uzticamības pārbaudes pasākumi ietver:

a) klienta identifikāciju un klienta identitātes pārbaudi, izmantojot dokumentus, ziņas vai informāciju, kas iegūta no uzticama un neatkarīga avota [..];

b) faktiskā īpašnieka identifikāciju un saprātīgu pasākumu veikšanu, lai pārbaudītu minētās personas identitāti tā, lai atbildīgais subjekts ir pārliecināts, ka tas zina, kas ir faktiskais īpašnieks, tostarp attiecībā uz juridiskām personām, trastiem un līdzīgiem juridiskiem veidojumiem, piemērojot saprātīgus pasākumus, lai saprastu klienta īpašumtiesību un kontroles struktūru; [..];

c) informācijas novērtēšanu un, vajadzības gadījumā, iegūšanu par darījumu attiecību mērķi un paredzamo būtību;

d) darījumu attiecību pastāvīgas pārraudzības veikšan[u], tostarp tādas pārbaudes veikšan[u], kas apstiprina, ka minēto attiecību gaitā slēgti darījumi tiek veikti saskaņā ar atbildīgā subjekta rīcībā esošo informāciju par klientu, darījumdarbību un riska profilu, tostarp, ja vajadzīgs, par līdzekļu izcelsmi, kā arī attiecīgo dokumentu, datu vai informācijas regulāras atjaunošanas nodrošināšan[u].

[..]

2. Dalībvalstis nodrošina, lai atbildīgie subjekti piemērotu katru 1. punktā noteikto klienta uzticamības pārbaudes prasību. Tomēr atbildīgie subjekti, pamatojoties uz riska pakāpi, var lemt par šādu pasākumu apmēru.

3. Dalībvalstis prasa, lai atbildīgie subjekti, vērtējot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas riskus, ņemtu vērā vismaz I pielikumā izklāstītos mainīgos rādītājus.

4. Dalībvalstis nodrošina, lai atbildīgie subjekti spētu pierādīt kompetentajām iestādēm vai pašregulējuma struktūrām, ka pasākumi ir piemēroti, ņemot vērā identificētos nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas riskus.

[..]"

11. Šīs direktīvas 14. panta 4. punkta pirmajā daļā paredzēts:

"Dalībvalstis prasa, lai gadījumos, kad atbildīgais subjekts nespēj pildīt 13. panta 1. punkta pirmās daļas a), b) vai c) apakšpunktā noteiktās klienta uzticamības pārbaudes prasības, t[as] neveiktu darījumu, izmantojot bankas kontu, nedibinātu darījumu attiecības vai neveiktu darījumu, un

t[as] izbeigtu darījumu attiecības un apsvērtu ziņojuma par aizdomīgu darījumu sagatavošanu [ES finanšu ziņu vākšanas vienībai] attiecībā uz šo klientu saskaņā ar 33. pantu."

12. Minētās direktīvas 48. panta 8. punktā paredzēts:

"Dalībvalstis nodrošina, lai kompetentās iestādes ņemtu vērā atbildīgajam subjektam doto rīcības brīvības pakāpi un attiecīgi pārskatītu riska izvērtējumus, kas ir šīs rīcības brīvības pamatā, un tā iekšējās politikas, kontroles un procedūru piemērotību un īstenošanu."

3. Eiropas Banku iestādes (EBI) pamatnostādnes par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas risku faktoriem

13. Pamatnostādnē Nr. 1, kas ietverta EBI 2021. gada 1. marta pamatnostādnēs, kuras izdotas saskaņā ar Direktīvas [2015/849] 17. pantu un 18. panta 4. punktu par klientu uzticamības pārbaudes pasākumiem un faktoriem, ko kredītiestādēm un finanšu iestādēm būtu jāņem vērā, novērtējot NILL/TF riskus saistībā ar atsevišķām darījumu attiecībām un gadījuma rakstura darījumiem ("Pamatnostādnes par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas riska faktoriem"), ar ko atceļ un aizstāj pamatnostādnes JC/2017/37[5] "Risku novērtējumi: galvenie principi visiem uzņēmumiem", 1.30. punkta c) apakšpunktā noteikts:

"Uzņēmumi vienmēr izskata šādus informācijas avotus:

[..]

c) valdības nodrošinātā informācija, piemēram, valdības veiktie nacionālie riska novērtējumi, politikas paziņojumi un brīdinājumi un paskaidrojuma raksti par attiecīgiem tiesību aktiem."

14. EBI Pamatnostādnes Nr. 2 "[Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas (NILL/TF)] riska faktoru identificēšana" 2.3. un 2.5. punktā noteikts:

"2.3. Apzinot ar klientiem, arī klientu faktiskajiem īpašniekiem, saistīto risku, uzņēmumiem ir jāņem vērā risks, kas saistīts ar:

[..]

b) klienta un klienta faktiskā īpašnieka reputāciju;

[..]

2.5. Tālāk uzskaitīti riska faktori, kas var būt būtiski, nosakot risku saistībā ar klienta vai patiesā labuma guvēja reputāciju:

a) Vai ir kādi plašsaziņas līdzekļu vai citu attiecīgo informācijas avotu negatīvi paziņojumi par klientu, piemēram, vai par klientu vai faktisko īpašnieku ir paustas kādas aizdomas par noziedzību vai terorismu? Ja atbilde ir apstiprinoša, vai šie paziņojumi ir uzticami un ticami? Uzņēmumiem ir jānosaka pausto aizdomu ticamība, cita starpā pamatojoties uz

[5] EBA/GL/2021/02, turpmāk tekstā – "EBI pamatnostādnes". Pašlaik ir spēkā jauna šo pamatnostādņu redakcija, proti, 2023. gada 31. marta EBI pamatnostādnes par politikas nostādnēm un kontroles pasākumiem, kas jāīsteno, lai, sniedzot piekļuvi finanšu pakalpojumiem, efektīvi pārvaldītu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas (ML/TF) riskus (EBA/GL/2023/04).

datu avota kvalitāti un neatkarību un šādu aizdomu paziņošanas pastāvīgumu. Uzņēmumiem jāatceras, ka kriminālsodāmības neesība pati par sevi nav pietiekams apstāklis, lai neņemtu vērā aizdomas par pārkāpumiem.

b) Vai klienta, faktiskā īpašnieka vai citas personas, par kuru ir publiski zināms, ka tā ir cieši saistīta ar klientu vai faktisko īpašnieku, aktīvi ir bijuši iesaldēti administratīvas lietas vai krimināllietas ietvaros vai aizdomu dēļ par terorismu vai teroristu finansēšanu? Vai uzņēmumam ir pamats aizdomām, ka klientam, faktiskajam īpašniekam vai citai personai, par kuru ir publiski zināms, ka tā ir cieši saistīta ar klientu vai faktisko īpašnieku, ir kaut kad iepriekš tikusi piemērota šāda aktīvu iesaldēšana?

[..]"

15. EBI Pamatnostādne Nr. 3 "NILL/TF riska novērtēšana" 3.2. un 3.3. punktā paredzēts:

"3.2. Uzņēmumiem ir jāgūst visaptverošs priekšstats par apzinātajiem ML/TF riska faktoriem, kas visi kopā noteiks ar darījumu attiecībām, gadījuma rakstura darījumu vai to darījumdarbībām saistīto ML/TF risku.

3.3. Uzņēmumiem ir jāņem vērā, ka, ja vien [Direktīvā 2015/849] vai valstu tiesību aktos nav noteikts citādi, atsevišķu riska faktoru klātbūtne ne vienmēr nozīmē, ka darījumu attiecībām piešķirama augstāka vai zemāka riska kategorija."

16. EBI Pamatnostādne Nr. 4 "[Klientu uzticamības pārbaudes] pasākumi, kas jāpiemēro visiem uzņēmumiem" 4.9., 4.10. un 4.66. punktā paredzēts:

"4.9. "Riska mazināšanas pasākumi" ir uzņēmumu lēmums vairs nepiedāvāt pakalpojumus dažām klientu kategorijām, kas saistītas ar augstāku ML/TF risku.. Tā kā risks, kas saistīts ar atsevišķām darījumu attiecībām, var atšķirties pat vienas kategorijas ietvaros, uz risku balstītas pieejas piemērošana neparedz, ka uzņēmumiem būtu jāatsaka vai jāpārtrauc darījumu attiecības ar visām klientu kategorijām, kas, kā tiek uzskatīts, rada augstāku ML/TF risku Uzņēmumiem rūpīgi jālīdzsvaro nepieciešamība pēc finansiālās integrācijas un nepieciešamība mazināt ML/TF risku.

4.10. Šajā saistībā uzņēmumiem ir jāievieš piemērota politika un procedūras, ņemot vērā riska pakāpi, lai nodrošinātu, ka to pieeja [klientu uzticamības pārbaudes] pasākumu piemērošanā nenoved pie tā, ka likumīgiem klientiem nepamatoti tiek liegta piekļuve finanšu pakalpojumiem. Ja klientam ir pamatoti un ticami iemesli tam, ka tas nespēj iesniegt tradicionālas personu apliecinošas dokumentācijas formas, uzņēmumiem jāapsver ML/TF riska mazināšana citos veidos, tostarp:

[..]

b) piedāvājot tikai pamata finanšu produktus un pakalpojumus, kas ierobežo lietotāju iespējas ļaunprātīgi izmantot šos produktus un pakalpojumus finanšu noziegumu nolūkos. Šādi pamatprodukti un pakalpojumi uzņēmumiem var arī atvieglot iespēju identificēt neparastus darījumus vai darījumu iezīmes, tostarp produkta neparedzētu izmantošanu; tomēr ir svarīgi, lai visi ierobežojumi būtu samērīgi un nepamatoti vai nevajadzīgi neierobežotu klientu piekļuvi finanšu produktiem un pakalpojumiem.

[..]

4.66. Uzņēmumi nedrīkst dibināt darījumu attiecības, ja nespēj pildīt piemērojamās [klientu uzticamības pārbaudes] prasības, ja nav pārliecināti, ka darījumu attiecību mērķis un būtība ir likumīgi, vai ja nav pārliecināti, ka spēj efektīvi pārvaldīt risku, ka tos varētu izmantot ML/TF mērķiem. Ja šādas darījumu attiecības jau ir nodibinātas, uzņēmumiem ir tās jāpārtrauc vai jāaptur darījumi, līdz attiecības var pārtraukt, attiecīgos gadījumos ievērojot tiesībaizsardzības iestāžu norādījumus."

B. Slovēnijas tiesības

1. Likums Par maksājumu pakalpojumiem, elektroniskās naudas izsniegšanas pakalpojumiem un maksājumu sistēmām

17. 2018. gada 7. februāra *Zakon o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih* (Likums par maksājumu pakalpojumiem, elektroniskās naudas izsniegšanas pakalpojumiem un maksājumu sistēmām)[6], redakcijā, kas piemērojama pamatlietā, 180. panta 1. punktā paredzēts:

"Patērētāju, kas likumīgi uzturas [..] Savienībā un kas lūdz maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanu [..] Savienībā vai piekļuvi šādam kontam, banka nedrīkst diskriminēt, it īpaši pēc pilsonības, dzīvesvietas, dzimuma, rases, ādas krāsas, etniskās vai sociālas izcelsmes, ģenētiskām īpašībām, valodas, reliģijas vai pārliecības, politiskiem vai citiem uzskatiem, piederības nacionālajai kopienai, nacionālajai minoritātei no citas valsts, finansiālā stāvokļa, izcelsmes, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas. Nosacījumi, kas piemērojami maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanai un piekļuvei tam, nekādā veidā nedrīkst būt nepamatoti diskriminējoši."

18. Šī likuma 181. pantā noteikts:

"1. Visām bankām, kuras pārvalda patērētāju maksājumu kontus, ir pienākums piedāvāt patērētājiem maksājumu kontu ar pamatfunkcijām.

[..]

3. Patērētājam, kas likumīgi uzturas [..] Savienībā, tostarp patērētājam, kuram nav noteiktas adreses, un patvēruma meklētājam, kā arī patērētājam, kuram nav piešķirta uzturēšanās atļauja, bet kura izraidīšana nav iespējama juridisku vai faktisku iemeslu dēļ, ir tiesības atvērt un izmantot maksājumu kontu ar pamatfunkcijām bankā. Šādas tiesības ir piemērojamas neatkarīgi no patērētāja parastās dzīvesvietas.

4. Banka maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanas kārtību izstrādā tā, lai šo tiesību izmantošana patērētājam nebūtu pārāk sarežģīta vai apgrūtinoša. Banka atver maksājumu kontu ar pamatfunkcijām bez liekas kavēšanās un vēlākais desmit darījumdarbības dienās pēc patērētāja pilna pieteikuma šāda maksājumu konta atvēršanai saņemšanas.

5. Iepriekšējā punktā minētais termiņš attiecas arī uz patērētāja pieteikuma maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanai noraidīšanu.

[6] *Uradni list RS*, Nr. 7/18 un Nr. 9/18.

6. Banka noraida patērētāja pieteikumu maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanai, ja šāda konta atvēršanas rezultātā tiktu pārkāpti nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu regulējošā likuma noteikumi [..]. Šādā gadījumā banka veic pasākumus saskaņā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu regulējošo likumu.

[..]

8. Šī panta 6. un 7. punktā noteiktajos gadījumos banka pēc lēmuma pieņemšanas par pieteikuma maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanai noraidīšanu nekavējoties rakstiski un bez maksas informē patērētāju par atteikumu un minētā atteikuma konkrēto iemeslu, izņemot gadījumus, kad tas ir aizliegts saskaņā ar citām tiesību normām.

9. Pieteikuma maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanai noraidīšanas gadījumā banka informē patērētāju par procedūru, kā iesniegt sūdzību par atteikumu, par tiesībām informēt *Banko Slovenije* [Slovēnijas Banku] par šo atteikumu, kā arī tiesībām izmantot ārpustiesas strīdu risināšanas mehānismu saskaņā ar šī likuma 286. pantu. Šajā informācijā banka norāda arī atbilstīgo kontaktinformāciju.

[..]"

2. Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likums

19. 2022. gada 4. aprīļa *Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma* (Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likums)[7] 4. panta 1. punkta 1. apakšpunktā paredzēts:

"Bankas un to filiāles dalībvalstīs, trešo valstu banku filiāles un dalībvalstu bankas, kas izveido filiāli Slovēnijas Republikā, veic šajā likumā noteiktos pasākumus nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas atklāšanai un novēršanai pirms vai pēc naudas summu vai citu aktīvu pieņemšanas, piegādes, maiņas, glabāšanas, atsavināšanas vai jebkuras citas darbības, kas attiecas uz naudas summām vai citiem aktīviem, kā arī nodibinot darījumu attiecības."

III. Pamatlietas fakti un prejudiciālie jautājumi

20. 2017. gada 22. oktobrī prasītājs LH mēģināja samaksāt degvielas uzpildes stacijā, veicot pārskaitījumu no viņa sievai piederoša konta, kas atvērts *NOVA KREDITNA BANKA MARIBOR d.d.* (turpmāk tekstā – "*NKBM*"). Šis pārskaitījums tika bloķēts pēc viņa personas datu ievadīšanas sistēmā. *NKBM* pamatoja šo bloķēšanu, viņa sievai paskaidrojot, ka ir noteikusi virkni stingrāku pasākumu, lai izpildītu pienākumus, kas izriet no tiesību aktiem terorisma finansēšanas un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas jomā, jo īpaši aizliegumu sadarboties ar klientu, kas iekļauts ierobežojošu pasākumu sarakstā (Eiropas Savienības, *OFAC*, ANO, iekšējā sarakstā). Citi *NKBM* iekšējie dokumenti[8] ietver līdzīgas prasības attiecībā uz personām, kuras iekļautas *OFAC* sarakstā.

[7] *Uradni list RS*, Nr. 48/22.

[8] Piemēram, Instrukcija darījumu attiecību nodibināšanai ar fiziskām personām, Klientu pieņemšanas politika, Ierobežojošo pasākumu metodika un Rīcības kodekss.

21. Kamēr iesniedzējtiesā norisinājās tiesvedība, ko prasītājs bija uzsācis pret *NKBM*, lai panāktu maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanu un zaudējumu atlīdzību, viņš pats personīgi 2022. gada 23. martā ieradās *NKBM* filiālē, lai lūgtu atvērt šādu kontu. Pēc derīgas personas apliecības uzrādīšanas *NKBM* darbiniece viņam norādīja, ka sistēma neļauj atvērt norēķinu kontu uz viņa vārda. Atbilde uz viņa pieteikumu konta atvēršanai netika saņemta desmit dienu laikā pēc šā pieteikuma.

22. 2015. gada 23. februārī *Specializirano državno tožilstvo Republike Slovenije* (Slovēnijas Republikas specializētā prokuratūra) slēdza un izbeidza pret prasītāju uzsākto procesu saistībā ar tiem pašiem noziedzīgiem nodarījumiem, par kuriem par viņu tika izsniegts starptautisks apcietināšanas orderis. Turklāt prasītājs nekur pasaulē nav bijis notiesāts par noziedzīgu nodarījumu, saistībā ar kuru viņš tika iekļauts *OFAC* sarakstā, kā arī ANO, Savienība vai Slovēnijas Republika attiecībā uz viņu nekad nav noteikusi nekādus ierobežojošus pasākumus.

23. Iesniedzējtiesa norāda, ka starp lietas dalībniekiem ir strīds par to, vai tikai ar personas iekļaušanu *OFAC* sarakstā, bez notiesājoša sprieduma par noziedzīgu nodarījumu, saistībā ar kuru tā atrodas šajā sarakstā, vai bez Apvienoto Nāciju Organizācijas, Savienības vai dalībvalsts noteiktiem ierobežojošiem pasākumiem, var uzskatīt, ka tiek pārkāpts nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanas regulējums, kas var pamatot atteikumu atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām. Tā papildus norāda, ka, lai gan šī iekļaušana ir īpašs apstāklis, kas pamato pastiprinātu uzraudzību, nav skaidrs, vai tā var pamatot atteikumu atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām. Gadījumā, ja šāds atteikums būtu pamatots, iesniedzējtiesa jautā, vai ir ievērotas ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas[9] 48. pantu aizsargātās tiesības uz nevainīguma prezumpciju.

24. Šādos apstākļos *Okrajno sodišče v Mariboru* (Mariboras rajona tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Direktīvas [2014/92] 16. panta 4. punkta tiesību norma ļauj dalībvalstīm paredzēt bankām pienākumu noraidīt patērētāja pieteikumu atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām gadījumā, ja šis patērētājs ir iekļauts *OFAC* sarakstā [..] ar pamatojumu, ka šāda konta atvēršana varētu būt uzskatāma par Direktīvas [2015/849] regulējuma par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu pārkāpumu?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša: vai pastāv izņēmums gadījumā, ja šis patērētājs nekad un nekur pasaulē nav notiesāts par noziegumu, par kuru viņš ir iekļauts minētajā sarakstā, un/vai gadījumā, ja attiecīgā dalībvalsts, [..] Savienība vai cita starptautiskā organizācija, kuras dalībniece ir attiecīgā dalībvalsts vai [..] Savienība, attiecībā uz šo patērētāju nav pieņēmusi nekādus ierobežojošus pasākumus?

3) Vai apstiprinoša atbilde uz pirmo jautājumu nozīmē neatbilstību [Hartas] 48. pantam, kurā ir paredzētas tiesības uz nevainīguma prezumpciju?

4) Vai noliedzoša atbilde uz otro jautājumu nozīmē neatbilstību [Hartas] 48. pantam, kurā ir paredzētas tiesības uz nevainīguma prezumpciju?"

25. Rakstveida apsvērumus iesniedza prasītājs, *NKBM*, Slovēnijas valdība, Eiropas Savienības Padome, Eiropas Parlaments, kā arī Eiropas Komisija.

[9] Turpmāk tekstā – "Harta".

IV. Juridiskā analīze

26. Atbilstoši Tiesas vēlmei savos secinājumos pievērsīšos pirmajam prejudiciālajam jautājumam.

27. Iesniedzējtiesa jautā, vai Direktīvas 2014/92 16. panta 4. punktā dalībvalstīm ir atļauts noteikt bankām pienākumu atteikt atvērt patērētājam maksājumu kontu ar pamatfunkcijām, to pamatojot, ka šis patērētājs ir iekļauts *OFAC* sarakstā un ka šāda konta atvēršana būtu pretrunā Direktīvas 2015/849 regulējumam par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanu.

28. Direktīvas 2014/92 15. pantā atgādināts, ka, izskatot patērētāja, kas ir likumīgs Savienības rezidents, pieteikumu maksājumu konta atvēršanai, nav pieļaujama diskriminācija tā pilsonības vai dzīvesvietas dēļ. Šīs direktīvas 16. pantā noteiktas tiesības piekļūt maksājumu kontam ar pamatfunkcijām [10], precizējot vairākus elementus, kas nodrošina šo tiesību efektivitāti.

29. Tādējādi šā 16. panta 1. punktā noteikts, ka dalībvalstīm jānodrošina, lai pietiekams skaits kredītiestāžu piedāvātu maksājumu kontus ar pamatfunkcijām, un šos maksājumu kontus piedāvā ne tikai kredītiestādes, kuras nodrošina maksājumu kontus tikai ar tiešsaistes pakalpojumu iespējām. Minētā 16. panta 2. punkta pirmajā daļā arī precizēts, kā jāsaprot "patērētājs, kas ir likumīgs Savienības rezidents". Visbeidzot, šā paša 16. panta 3. punktā paredzēts, ka maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanai vai attiecīga pieteikuma noraidīšanai jānotiek bez liekas kavēšanās un vēlākais desmit darījumdarbības dienās pēc pilna pieteikuma saņemšanas.

30. Direktīvas 2014/92 16. pantā arī paredzētas trīs situācijas, kad var atteikt atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām, nodalot trīs situācijas. Pirmajā atteikuma situācijā konta atvēršanas rezultātā tiktu pārkāpts Direktīvā 2015/849 [11] noteiktais regulējums par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanu. Otrajā situācijā dalībvalstis var atļaut kredītiestādēm atteikt pieteikumu par maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanu, ja patērētājam jau ir šāds konts to teritorijā [12]. Trešā situācija paredz, ka dalībvalstis var noteikt ierobežotus un konkrētus papildu gadījumus, kad kredītiestādēm ir jānoraida vai tās var noraidīt pieteikumu maksājumu kontam ar pamatfunkcijām, ar nosacījumu, ka šādi gadījumi pamatojas uz valstu tiesību aktu noteikumiem, kuru mērķis ir vai nu veicināt patērētāja bezmaksas piekļuvi maksājumu kontam ar pamatfunkcijām, vai izvairīties no gadījumiem, kad patērētāji ļaunprātīgi izmanto savas tiesības piekļūt maksājumu kontam ar pamatfunkcijām [13]. Šajās trīs situācijās kredītiestādēm nekavējoties rakstiski un bez maksas jāinformē patērētājs par atteikuma konkrēto iemeslu, izņemot gadījumus, kad šādas informācijas atklāšana būtu pretrunā valsts drošības, sabiedriskās kārtības mērķiem vai Savienības tiesiskajam regulējumam nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas jomā [14].

[10] Atgādinājumam – pamatfunkcijas ir sīki izklāstītas Direktīvas 2014/92 17. panta 1. punktā, un pie tām pieder tostarp pakalpojumi, kas nodrošina visas operācijas, kuras nepieciešamas maksājumu konta atvēršanai, apkalpošanai un slēgšanai, pakalpojumi, kas nodrošina līdzekļu iemaksāšanu maksājumu kontā, pakalpojumi, kas Savienībā nodrošina skaidras naudas izņemšanu no maksājumu konta, kā arī pakalpojumi, kas Savienībā nodrošina tiešā debeta maksājumus, maksājumu darījumu, izmantojot maksājumu karti vai kredīta pārvedumus.

[11] Skat. šo secinājumu 4. zemsvītras piezīmi. Skat. Direktīvas 2014/92 16. panta 4. punktu.

[12] Skat. Direktīvas 2014/92 16. panta 5. punkta pirmo daļu.

[13] Skat. Direktīvas 2014/92 16. panta 6. punktu.

[14] Skat. Direktīvas 2014/92 16. panta 7. punktu.

31. Tādējādi Direktīvā 2014/92 paredzēta minimāla saskaņošana attiecībā uz gadījumiem, kad atsaka atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām, atstājot dalībvalstīm rīcības brīvību, izņemot gadījumus, kad šāda konta atvēršanas rezultātā tiktu pārkāpts Direktīvā 2015/849 paredzētais nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas un terorisma apkarošanas regulējums. Šādā gadījumā dalībvalstīm nav rīcības brīvības, kas atspoguļojas formulējumā "dalībvalstis nodrošina, ka".

32. Tomēr Direktīvas 2014/92 34. apsvērumā precizēts, ka Direktīvas 2015/849 [15] regulējums nebūtu izmantojams kā iemesls komerciāli mazāk izdevīgu klientu atraidīšanai.

33. Direktīvas 2014/92 47. apsvērumā norādīts, ka nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanas tiesiskā regulējuma neievērošanas riska situācijā atteikums atvērt kontu var tikt pamatots tikai, ja patērētājs neievēro minēto tiesisko regulējumu, un nevis vienīgi ar pamatojumu, ka šī regulējuma ievērošanas pārbaudes procedūra ir pārāk apgrūtinoša vai dārga.

34. Tiesai uzdotā jautājuma sarežģītība izriet no tā, ka Direktīva 2015/849 ir arī vienīgi minimālās saskaņošanas direktīva.

35. Proti, dažās šīs direktīvas normās paredzēts dalībvalstīm atļaut noteikt stingrākus pasākumus nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanai, ievērojot Savienības tiesību aktus [16]. Minētajā direktīvā arī paredzēts, ka dalībvalstīm ir tādas iespējas, kā, piemēram, atļaut atbildīgajiem subjektiem piemērot vienkāršotas klienta uzticamības pārbaudes pasākumus, ja dalībvalsts vai atbildīgais subjekts identificē zemāka riska jomas [17], vai atbildīgie subjekti, pamatojoties uz novērtēto riska pakāpi, paši var lemt par klienta uzticamības pārbaudes pasākumu apmēru [18]. Šī elastība ir saistīta ar uz riska faktoru balstītu pieeju, kas izvēlēta Direktīvas 2015/849 pamatā [19].

36. Tātad, izmantojot šo kritēriju, jāizvērtē, kas ir nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas apkarošanas tiesiskā regulējuma pārkāpums, ar kuru varētu pamatot atteikumu atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām Direktīvas 2014/92 izpratnē.

37. Direktīvas 2015/849 14. panta 4. punktā tieši paredzēta tikai viena situācija, kad darījumu nedrīkst veikt: kad atbildīgais subjekts nespēj pildīt šīs direktīvas 13. panta 1. punkta pirmās daļas a), b) vai c) apakšpunktā paredzētās klienta uzticamības pārbaudes prasības. Atgādinājumam – šīs uzticamības pārbaudes prasības attiecas uz klienta identifikāciju un klienta identitātes pārbaudi (minētās direktīvas 13. panta 1. punkta a) apakšpunkts), faktiskā īpašnieka identifikāciju un saprātīgu pasākumu veikšanu, lai pārbaudītu šīs personas identitāti (šīs pašas direktīvas 13. panta 1. punkta b) apakšpunkts), kā arī informācijas novērtēšanu un, vajadzības gadījumā, iegūšanu par darījumu attiecību mērķi un paredzamo būtību (Direktīvas 2015/849 13. panta 1. punkta c) apakšpunkts). Šajā lietā, neskarot iesniedzējtiesas veiktu pārbaudi, šķiet, netrūkst neviena no šiem elementiem, jo klients ir identificēts, netiek apgalvots, ka bez klienta ir vēl cits faktiskais īpašnieks, un vēlamās darījumu attiecības ietver maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanu. Līdz ar to atteikumu atvērt prasīto kontu pirmšķietami nevar pamatot ar šo direktīvu.

[15] Skat. šo secinājumu 4. zemsvītras piezīmi.

[16] Skat. it īpaši Direktīvas 2015/849 5. un 18. pantu, kā arī spriedumus, 2022. gada 17. novembris, *Rodl & Partner* (C-562/20, EU:C:2022:883, 46.–48. punkts), un 2023. gada 2. marts, *PrivatBank* u.c. (C-78/21, EU:C:2023:137, 63. un 64. punkts).

[17] Skat. Direktīvas 2015/849 15. panta 1. punktu.

[18] Skat. Direktīvas 2015/849 13. panta 2. punktu.

[19] Skat. Direktīvas 2015/849 22. apsvērumu.

38. Turklāt Slovēnijas valdība precizē, ka pienākumu atteikt darījuma veikšanu iekļaušanas *OFAC* sarakstā dēļ tā nav paredzējusi kā vienu no stingrākiem pasākumiem, ko var noteikt saskaņā ar Direktīvas 2015/849 5. pantu. Līdz ar to šķiet, ka *NKBM* gadījumā atteikums atvērt bankas kontu ar pamatfunkcijām tikai tāpēc vien, ka potenciālais klients ir iekļauts *OFAC* sarakstā, pārsniegtu Savienības tiesību aktos noteiktās robežas, kas definē dalībvalstu rīcības brīvību [20].

39. Turklāt, kā pareizi norāda Parlaments, pat tad, ja saskaņā ar Savienības tiesību aktiem tiek noteikti ierobežojoši pasākumi, Savienības tiesiskais regulējums paredz, ka ar īpašu atļauju finanšu pakalpojumus var sniegt personām, uz kurām attiecas šādi ierobežojoši pasākumi [21]. Tādējādi mērķis apkarot terorisma finansēšanu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu pilnībā neaizliedz banku sistēmas izmantošanu.

40. Līdz ar to, paredzot aizliegumu veikt darījumu tikai iepriekš minētajās situācijās (klienta vai faktiskā īpašnieka neidentificēšana, darījumu attiecību mērķa un rakstura novērtējuma neesamība), Savienības likumdevējs ir veicis interešu izsvēršanu starp tiesībām atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām, no vienas puses, un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas apkarošanu, no otras puses.

41. Turpretī vienkāršu iekļaušanas *OFAC* sarakstā faktu var ņemt vērā, novērtējot darījumu attiecībām pēc darījuma noslēgšanas piemērojamo modrības līmeni.

42. Proti, Direktīvā 2015/849 paredzēti vairāki uzticamības pārbaudes līmeņi, kas piemērojami darījumu attiecību laikā, jo šo attiecību pastāvīga pārraudzība pieder pie parastajām uzticamības pārbaudes prasībām [22].

43. Pirmkārt, šīs direktīvas 15.–17. pantā paredzēti gadījumi, kad dalībvalstis var ļaut atbildīgajam subjektam veikt vienkāršotu uzticamības pārbaudi.

44. Otrkārt, minētās direktīvas 18.–24. pantā noteiktas pastiprinātas uzticamības pārbaudes prasības. Šīs pašas direktīvas III pielikumā uzskaitīti potenciāli augstāka riska situāciju faktori, kurus dalībvalstīm un atbildīgajiem subjektiem vismaz jāņem vērā. Šī pastiprinātā uzticamības pārbaude ir saistīta ar riska faktoriem, kas ir vai nu ģeogrāfiski (augsta riska trešās valstis vai pārrobežu attiecības, kurās iesaistīta trešā valsts), saistīti ar produktiem, pakalpojumiem, darījumiem vai izplatīšanas kanāliem (it īpaši jaunu tehnoloģiju izmantošana) vai raksturīgi klientam (piemēram, politiski redzamas personas).

45. Attiecībā uz klientam raksturīgiem riska faktoriem, ne Direktīvas 2015/849, ne tās III pielikuma formulējumā nav paredzēta situācija, kad klients ir iekļauts sankciju sarakstā. Tomēr EBI pamatnostādnēs šī iestāde norāda, ka attiecībā uz šo riska faktoru būtu jāņem vērā risks saistībā ar klienta reputāciju [23] un šajā sakarā var ņemt vērā, tostarp, negatīvas ziņas plašsaziņas līdzekļos vai citos atbilstošos informācijas avotos, bet ar notiesājoša sprieduma kā tāda neesamību nepietiek, lai izslēgtu apgalvojumus par noziedzīgiem nodarījumiem [24], vai to, ka

[20] Skat. šo secinājumu 35. punktu.

[21] Skat. it īpaši Padomes Regulas (EK) Nr. 2580/2001 (2001. gada 27. decembris) par īpašiem ierobežojošiem pasākumiem, kas terorisma apkarošanas nolūkā vērsti pret konkrētām personām un organizācijām (OV 2001, L 344, 70. lpp.) 6. panta 1. punktu, kurā paredzēta iespēja izdarīt izņēmumus no šīs regulas 2. panta 2. punktā noteiktā aizlieguma sniegt finanšu pakalpojumus.

[22] Skat. Direktīvas 2015/849 13. panta 1. punkta d) apakšpunktu.

[23] Skat. EBI pamatnostādnes, 2.3. punkta b) apakšpunkts.

[24] Skat. EBI pamatnostādnes, 2.5. punkta a) apakšpunkts.

klientam ir iesaldēti, tostarp kaut kad iepriekš ir bijuši iesaldēti, līdzekļi administratīvajā vai kriminālprocesā [25]. Turklāt EBI iesaka ņemt vērā valsts iestāžu sniegto informāciju [26]. Līdz ar to iekļaušana *OFAC* sarakstā varētu atbilst šiem ar klientu saistītajiem riska faktoriem.

46. Turklāt EBI precizē, ka finanšu iestādēm ir jāgūst holistisks skatījums uz identificētajiem riska faktoriem [27] un jāpatur prātā, ka, ja vien Direktīvā 2015/849 vai valsts tiesību aktos nav noteikts citādi, atsevišķu riska faktoru esamība obligāti nenozīmē, ka attiecības būtu jāklasificē augstākā vai zemākā riska kategorijā [28].

47. Tādējādi, ja atbildīgais subjekts ir banka, tai ir jāveic jaunu darījumu attiecību radītā riska pakāpes holistiska un izsvērta analīze, novērtējot tām piemērojamo modrības līmeni. Tāpēc, atkarībā no lietas apstākļiem un neskarot iesniedzējtiesas veiktu novērtējumu, iekļaušana *OFAC* sarakstā varētu būt pamatojums pastiprinātas uzticamības pārbaudes pasākumiem.

48. Tomēr Direktīvas 2015/849 8. panta 3. punktā paredzēts, ka dalībvalstis nodrošina, lai atbildīgajiem subjektiem būtu izstrādāta politika, kontrole un procedūras, kā mazināt un efektīvi pārvaldīt nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas riskus, kas identificēti Savienības, dalībvalsts un atbildīgā subjekta līmenī, un minētā politika, kontrole un procedūras ir samērīgas ar atbildīgo subjektu būtību un lielumu.

49. Līdz ar to jājautā, kāda rīcības brīvība ir bankai, kas uzskatītu, ka tās politika, kontrole un procedūras nav pietiekamas, lai ar tās būtībai un lielumam samērīgiem pasākumiem efektīvi mazinātu un pārvaldītu konstatēto risku. Vai šāds gadījums paver vēl vienu likumīgu iespēju atteikumam atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām?

50. Tāpat kā Komisija, uzskatu, ka Direktīvas 2014/92 16. panta 4. punkts par atteikumu atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām, ja šāda konta atvēršanas rezultātā tiktu pārkāpts nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanas regulējums, varētu kalpot par pamatu šādam atteikumam situācijā, kad banka nespēj pārvaldīt nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas vai terorisma finansēšanas risku. EBI pamatnostādnes šāds gadījums ir tieši paredzēts [29].

51. Tomēr, manuprāt, izvērtējumā, lai nonāktu pie šāda lēmuma, NKBM būtu jāņem vērā vairāki elementi.

52. Pirmām kārtām, par labu lēmumam par spīti visam atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām, pirmkārt, EBI savās pamatnostādnēs skaidri norāda, ka, piedāvājot tikai pamata finanšu produktus un pakalpojumus, tiek ierobežotas lietotāju iespējas ļaunprātīgi izmantot šos produktus un pakalpojumus finanšu noziegumu nolūkā [30]. Tādējādi lūgums atvērt maksājumu kontu tikai ar pamatfunkcijām ierobežo risku. Otrkārt, kā jau iepriekš atgādināju [31], tikai pārraudzības izmaksas vien nevar būt pamatojums atteikumam atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām.

25 Skat. EBI pamatnostādnes, 2.5. punkta b) apakšpunkts.

26 Skat. EBI pamatnostādnes, 1.30. punkta c) apakšpunkts.

27 Skat. EBI pamatnostādnes, 3.2. punkts.

28 Skat. EBI pamatnostādnes, 3.3. punkts.

29 Skat. EBI pamatnostādnes, 4.66. punkts.

30 Skat. EBI pamatnostādnes, 4.10. punkta b) apakšpunkts.

31 Skat. šo secinājumu 33. punktu.

53. Otrām kārtām, Direktīvā 2015/849 skaidri paredzēts – ja, neraugoties uz šo elementu pārbaudi, banka uzskata par nepieciešamu atteikt šāda konta atvēršanu, tās rīcības brīvība nav neierobežota. Pirmkārt, šīs direktīvas 48. panta 8. punktā noteikts, ka "dalībvalstis nodrošina, lai kompetentās iestādes ņemtu vērā atbildīgajam subjektam doto rīcības brīvības pakāpi un attiecīgi pārskatītu riska izvērtējumus, kas ir šīs rīcības brīvības pamatā, un tā iekšējās politikas, kontroles un procedūru piemērotību un īstenošanu". Otrkārt, Direktīvas 2014/92 16. panta 7. punktā norādīts, ka maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanas atteikuma gadījumā kredītiestāde informē patērētāju par procedūru, kā iesniegt sūdzību par atteikumu, un par patērētāja tiesībām sazināties ar attiecīgo kompetento iestādi, kā arī norīkoto alternatīvo strīdu izšķiršanas struktūru. Tādējādi bankas rīcības brīvību kontrolē katras dalībvalsts kompetentā iestāde.

54. Šajā lietā iesniedzējtiesai būs jāizvērtē, vai citi riska faktori, bez iekļaušanas *OFAC* sarakstā, pamato lēmumu atteikt atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām un vai NKBM varēja nodrošināt pastāvīgu darījumu attiecību pārraudzību konta atvēršanas gadījumā.

55. Noslēgumā iesaku atbildēt uz pirmo prejudiciālo jautājumu, ka Direktīvas 2014/92 16. panta 4. punkts, lasot to kopsakarā ar Direktīvas 2015/849 normām, jāinterpretē tādējādi, ka banka nedrīkst atteikt atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām, tikai ar pamatojumu, ka patērētājs, kurš lūdz atvērt šo kontu, ir iekļauts *OFAC* sarakstā. Tomēr valsts tiesai jāpārbauda, vai valsts tiesību aktos tiek vai netiek tieši prasīts ņemt vērā iekļaušanu *OFAC* sarakstā, lai varētu atteikt atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām.

V. Secinājumi

56. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai atbildēt uz pirmo prejudiciālo jautājumu, ko uzdevusi *Okrajno sodišče v Mariboru* (Mariboras rajona tiesa, Slovēnija), šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/92/ES (2014. gada 23. jūlijs) par maksājumu kontu tarifu salīdzināmību, maksājumu kontu maiņu un piekļuvi maksājumu kontiem ar pamatfunkcijām 16. panta 4. punkts, lasot to kopsakarā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2015/849 (2015. gada 20. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 648/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK, redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 18. decembra Direktīvu (ES) 2019/2177, normām,

jāinterpretē tādējādi, ka

banka nedrīkst atteikt atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām, tikai ar pamatojumu, ka patērētājs, kurš lūdz atvērt šādu kontu, ir iekļauts *United States Department of the Treasury* (Amerikas Savienoto Valstu Valsts kases departaments) padotībā esošā *Office of Foreign Assets Control* (*OFAC*) (Ārvalstu ieguldījumu kontroles birojs (*OFAC*), Amerikas Savienotās Valstis) sarakstā.

Tomēr valsts tiesai jāpārbauda, vai valsts tiesību aktos tiek vai netiek tieši prasīts ņemt vērā iekļaušanu *OFAC* sarakstā, lai varētu atteikt atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām.